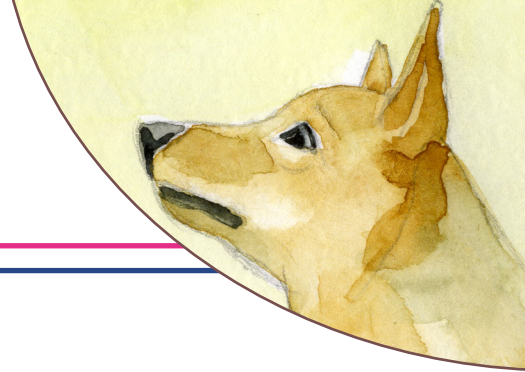

LUKEMISTO

ŠUURI ŠUKUKUNTA, HELIE HEIMOKUNTA

Muamo
Okahvie

Lukin **muamakka**

Timon **anoppi**

Muamo
Varvana

Tuatto
Šimana

Lukin **tuattoukko**

Timon **appiukko**

Tuatto
Arhippa

Čikko
Helmi

Lukin **nato**

Timon **nato**

Čikko
Natalie

Veikko
Šanteri

Lukin **kyty**

Timon **kyty**

Veikko
Hilippä

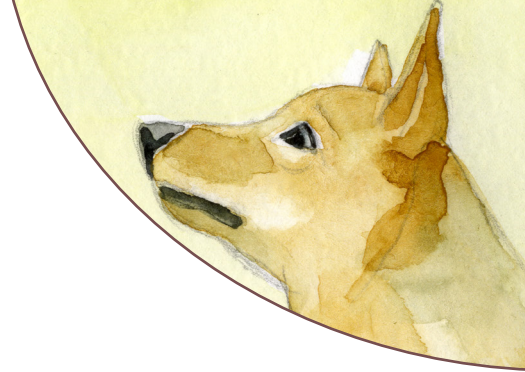
Mieš
Timo

Naini
Lukki

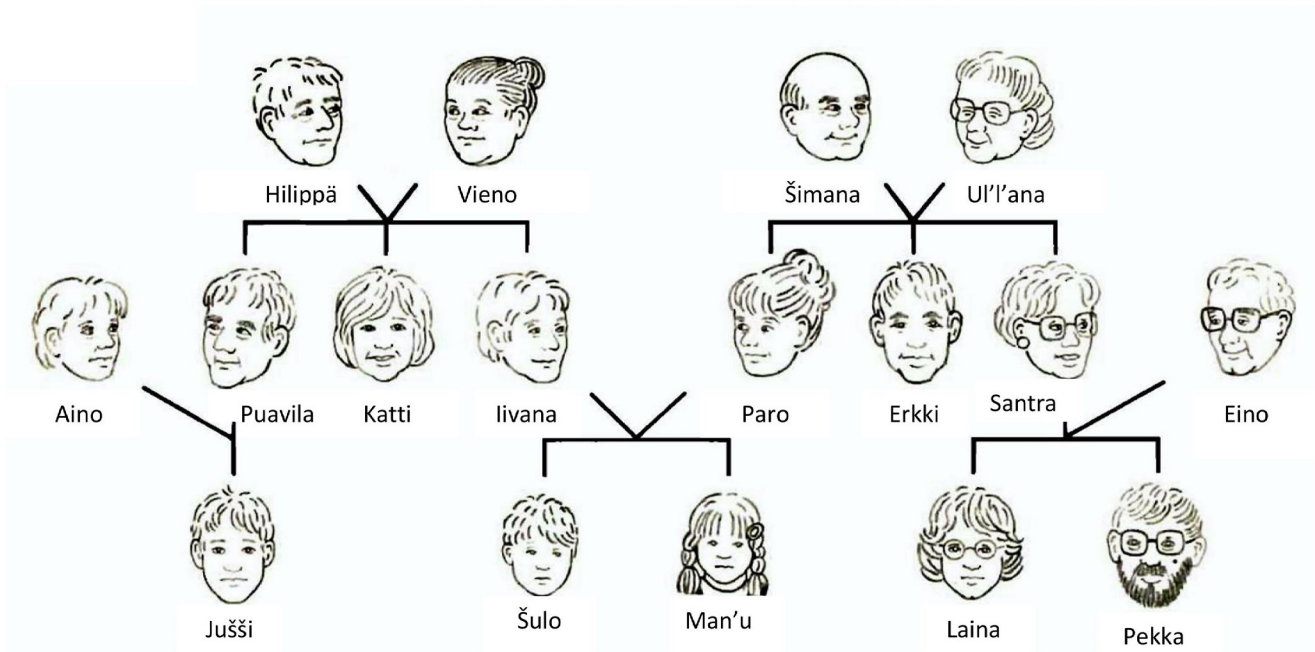
Varvanan, Arhipan, Nata-
lien, Hilipän **vävy**

Okahvien, Šimanan,
Helmin, Šanterin **min'n'a**

Šuuri šukukunta, helie heimokunta

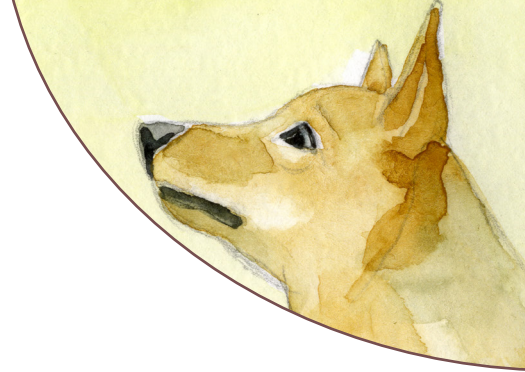
Ket ollah Šulon tiätät?

Ket ollah Šulon täjit?

Ket ollah Šulon šeukut?

Luaji mallin mukah.

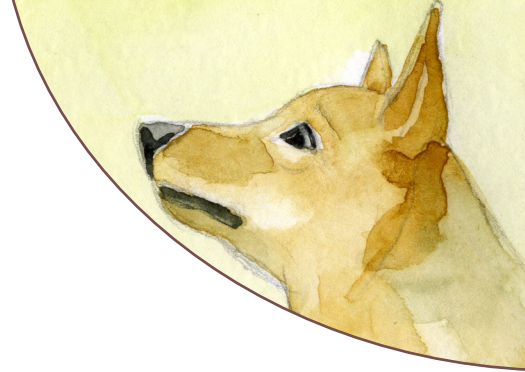
Malli: Šimana on livanan appeukko. livana on Šimanalla vävy.

Luaji mallin mukah.

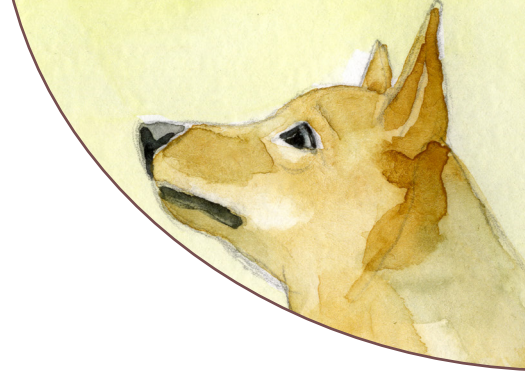
Malli: Punukka on pojan tahi tyttären lapši.

Ukko	Punukka	Muamo	Miehen
Tuatto	Tiätän	Muamakka	Naini
Ämmö	Veikko	Appeukko	Tyttären
Pojan	Svuat't'a	Vanhaämmö	Vävy
Mieš	Täti	Kyty	Tuaton
Min'n'a	Naisen	Lapši	Anoppi
Šeukku	Nato	Svuatto	Čikko
Muamon	Tuattoukko	Tiätä	Tiätinkä

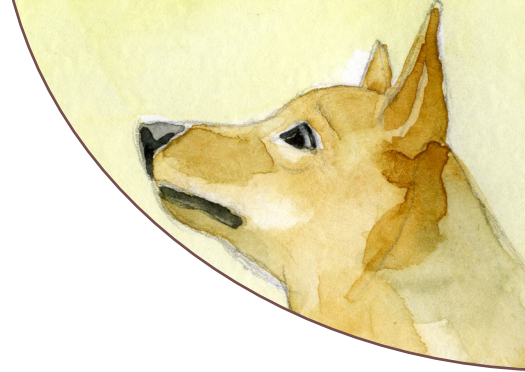

Näin šanotah perehen jäšenistä ta heimokunnašta

Alahana on allin mieli viluo vettä uiješša, alempana nuoren šulhon pahua naista naiješša.
Anna Jumala poikua isän šijalla, lašta vanhemman jälillä.
Anna Jumala tyttyö, muamon šijalla.
Anoppi kuolou vain šilloin, kun helvetissä tarvita uutta piruo.
Auta mieštä mäješša, pientä lašta kynnykšešša.
Ei ole moršienta muamoakkah venččäity.
Ei ole še muamo, kumpani lapšen šai, a on še, kumpani kašvatti.
Ei še ole vävy, kumpani ei anopista nävy, eikä še ovi mih ei mieš šovi.
Ei väkeh vävyksi, ylen mielen yštäväksi.
Elä kukaistele tulen keralla, korvennat šiipeš.
Elä lähe akkojen kera riitelömäh ta vašan kera kilpua juokšomah – molommissa häviet.
Elä šyle šiih kaivoh mistä vettä otat.
Elä tyttörukka iltasella nuamuaš peše – šuat vanhan šulhasen.
Elä vihamiehelläš muuta pahua šalli, kun šeiččemen tytärtä.
Harvoin orja lemme šuapi, min'n'a ei konšana.
Huoleksi hyvä heponi köyhän miehen tanhuošša, mureheksi kaunis naini ruman miehen kainalošša.
Hyvähän še on tyttöki tyhjij käsij – kaikki kankahat kutou, kaikki lapšet tuuvittau.
Hyvä on lapšen lapšeštua hyvien vanhempien varašša, mipä on vanhan vanhetešša hyvien nuorempien nojašša.
Hyvä on lapši laisan naisen, vief ajan virkultaki.
Hyvät hylkiy, pahat pyrkiy. (Ikäneitin henkähyš)
Ilona käki mečäššä, pieni lapši pereheššä.
Još tuatto tahi muamo nähtih unta, jotta kontie on lehmän šyönyn, nin tyttö miehellä mänöy, šiitä hiät tulou. Kun vain repinöy kontie lehmän ni šulhaset käyväh ta aparat annetah.
Joukošša on jotai, kanšašša on kaikkie. (Jokahisen šuvun ta kanšan kešešša on hyvä šekä pahua ihmistä)
Joutuo kivikesseli (čuurukesseli) kantamah.

Kaikičči on iäneššä kuin pat'vaška. (Ihmiseštä, kumpani ei anna muilla šuunvuoruo).
Kaunis koissa koriempi, ruma työllä runšahampi. (Liikua kaunehutta oli varottava, muitein šuatto šuaha vain kaunissukšen pirtin nurkkah).
Korkie on kotini kynnyš toičči tänne tullesšäš. (Vanhempien varotuš tyttärellä, kumpani mänöy miehellä vaštoin vanhempieh mieltä)
Kun min'n'a taloh tuuvvah, ni muamakalla kolmaš šorkka peršieh kašvau.
Kun mänet šuureh taloh min'n'akši, ni pitäy olla kiurun kieli, linnun mieli, lampiahvenen ajatuš.
Kun niät muamon pihalla, ei tarviče männä pirttih tytärtä kaččomah.
Kun on kälyö, niin on ni hälyö.
Kuni lapši on vačašša, muamolla on vačča täyši huolta, kun lapši on koissa, pirtti on täyši huolta, a kun lähtöy muajilmah, muajilma on täyši huolta!
Käyvä lapšikylyö.
Lapšetoin talo ta linnutoin pešä yhtä ikävät.
Lapši laisan opaštau.
Lapši šuuh, nuori piäh, vanha kaikki vakkahaš. (Lapši pistäy kaikki šuuhuš, nuori käyttäy kaiken, min irti šuau, kruuttahaš, ta vanhuš korjuau kaiken talteh)
Lapšivuosi – lankavuosi.
Mieštä myöten miehen naini.
Mimmoni tuohena, šemmoni i ropehena.
Min'n'a taloh tuotih, tai harakat katolta läksi.
Missä eletäh, šieläi kolketah.
Mitä isä ikäh, šitä poika polveh.
Muamon vačča lapšešša, lapšen – kiveššä ta kannošša.
Muaten unešta piäšöy, puaten naisešta pahašta.
Mušta šilmä ei šokie, ruven jälki ei kipie. (Karjalašša šinišilmäsie ta valkietukkasie piettih kaunehina, vain kuiteinki neuvottih, jotta tummašilmäni on šamanarvoni, eikä ruvenrikko-muaki pie halveksie).
Nato on nuaklana šeinällä, min'n'a lattiella kolikkana, kyty on kyinä kynnykšellä.

Navošša puoli naista, anopissa koko akka.

Niin on min'n'a miehol'ašša, kuin koira kahlehešša.

Niin tytär tuaton koissa, kuin on veneh valkamošša; niin on min'n'a miehol'ašša, kuin on virralla venoni. (Tätä šanontua käytettiin häissä moršiemien vanhemmat tai heimolaiset šilloin, kun pat'vaška kovin ylisti šulhasen kotie ta tämän vanhempie).

Niitä šie lujasti varaja: kyvyn kylmijä šanoja, navon niskanakkeleja.

Olitko šuin šulašša voissa, koprin kuorekakkaroissa anopissa käyveššäs? (Voitih kyšyö vävyttä).

Omenaini ottuaissa, mesimarja muanittuaissa – a pityäissä on koko piessa.

Paha anoppi on kuin aštavalauta čupušša.

Paha ois pahan miehen kera – a paha i ilmain pahatta. Paha on pahan kera, paha on ni pahatta.

Pahalla ošalla aja vaikka vašalla, šeki mänöy pašalla.

Parempi on lapši lattiella, kun ukko kiukualla.

Parempi vanhan parran alla kun nuoren vallan alla. (Parempi männä naiseksi lempiellä vanhukšella, kun ilkiellä nuorella miehellä).

Poikani taloh min'n'an tuopi, tuopi tukan vetäjän, taluttelou tappelijan.

Puoli lašta puapohoš, toini ristimuamohoš.

Päivä lapšen vahvistau, vuosi vanhan vanhentau.

Šiinä vävy viärin luati, kun ei nähny nialämieštä.

Šukuhuš on šuopetäjä, rotuhuš on Ruškon vaša.

Šulhasina ollešša vet rohkie rokan šyöy, a kainolta kaikki katuou.

Šyöpi hauki skokunanki šuuren šelän uituo; naipi mieš pahanki naisen pitälti ilmain oltuoh.

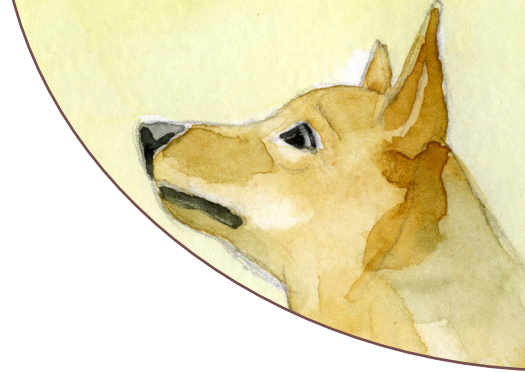
Tuotih meilä uuši min'n'a: kylyn kruutta, šaunan šalpa, perehen torakapičča.

Tytär šynty, tyhjä šynty.

Unešta uneh pientä lašta – työštä työh moršienta. (Lapšella ei ole muuta työtä kuin muata, vain nuori min'n'a on jokahisen käšettävänä)

Vakka kanteh valičču.

Vakka ta kanši ta lupšahuš piällä!

Vanha poika šanou: ”**Jäi näkömättä niälän pöytä, šyömättä anopin luota**”

Velli on velkah ottuaissa, huoran poika makšuaissa.

Veri on vettä šakiempi. (heimošitiet ollah lujat)

Vesillä venosen mieli, neijon mieli miehol’ah. (Venehtä valmissettih vesillä kulkuo varten, tytön koko kašvatuš tuaš tähtäsi miehellä mänyö varten).

Vieraš vijan näköy toisen talon tyttäreššä.

Vävyn tultuo anopin lehmät voita lypšäy, a lähtyö ei ni maituo.

Yölintu päivälinnun voittau. (Talošša on akkavalta.)

Ei miän kišša varaja
Kiiskin ruotah juutuntua.
Eläkä šieki varaja
Šuureh pereheh puutuntua.